

15. How Emotions Are Made: The Secret Life of the Brain by Lisa Feldman. URL : <https://knigoed.club/964-jak-narodzhujsja-emociyi-liza-feldman-barrett.html> [in English].
16. Izard C. E. (2011). Forms and functions of emotions: Matters of emotion-cognition interactions. *Emotion Review*. Issue. 3. P. 371–378 [in English].

I. NIKOLAESKU, Y. SOLOVEI, A. OMELIANENKO. *Literary dimensions of landscape lyrics in the formation of the emotional sphere of children of elderly preschool age.*

Children's literature in general and landscape lyrics in the perception of preschool children in particular are a powerful object of research in the field of psychological, pedagogical and philological sciences, which contributes to the representation of a special period of formation of the emotional sphere of a child's personality and the transition from preschool age to junior school age.

The article examines the influence of landscape lyrics on the formation of the emotional sphere of children of senior preschool age. The authors of the scientific work emphasize that the emotional component is present in all mental processes and states of a person, forming the basis of any of his activity and sphere of activity. It is emphasized that senior preschool age is sensitive to the formation of the emotional sphere of a child, as a complex psychological phenomenon that encompasses the development of social interaction skills, the ability to regulate emotions and behavior in a team, the formation of interpersonal relationships, as well as the formation of self-esteem and identity.

The emphasis is on the fact that children's literature, with its focus on reflecting a wide range of emotions, states and feelings, can serve as an effective tool for achieving this goal. Scientific developments that confirm the significance of the influence of landscape lyrics on the formation of the emotional sphere of children of senior preschool age are analyzed. The work considers literary works that describe nature and their ability to evoke various emotions in children.

A brief description of the lyrical works of artists whose creative heritage is most often studied in preschool education institutions is provided, in particular, the poetry of T. Shevchenko, L. Ukrainka, O. Oles. The content of the landscape lyrics of artists is summarized, which, in the opinion of the authors of the article, is presented along separate ideological and aesthetic lines: in particular, the need to protect, defend and respect nature is emphasized; the landscape is considered as a source of philosophical understanding of existence; the importance of spiritual and moral self-improvement is emphasized; The greatness and beauty of the world are reflected, as well as the desire to worship nature; the issues of life and death are considered in the context of the interaction of man and nature.

Keywords: *emotional sphere, children of senior preschool age, children's literature, landscape lyrics, lyrical works of T. Shevchenko, L. Ukrainka, O. Oles, emotions of the lyrical hero, feelings, mood.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-160.2025.18>

УДК: 371.3:371.13:378.147.31(043.3)

**Олексюк М. П., Горпинюк М. М., Білосевич І. А.,
Цісарук І. В., Шабага С. Б.**

ПРОФЕСІЙНА ДИЗАЙН-ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито питання професійної дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій в контексті сучасної освіти. Актуальність теми дослідження зумовлена стрімким розвитком технологій та змін у навчальних програмах, що вимагає впровадження інноваційних

методик навчання, а це означає, що учителі повинні мати не лише глибокі знання предмету, але й навички та креативність у використанні технологічних інструментів для підвищення ефективності навчання.

Професійна дизайн-підготовка стає ключовим елементом у підготовці майбутніх учителів технологій, дозволяючи їм ефективно впроваджувати інновації у свою педагогічну діяльність. Розкрито поняття «професійна підготовка», а також наведено визначення «професійна дизайн-підготовка майбутніх вчителів технологій». Представлено змістовну характеристику дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій на сучасному етапі розвитку освіти.

Досліджено та обґрунтовано психолого-педагогічні аспекти проблеми дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій. Ґрунтовно проаналізовано загальні тенденції та перспективи розвитку системи вищої освіти в Україні. Розглянуто основні професійні компетентності з підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності А4 «Середня освіта (Технології)», які дозволяють забезпечити ефективну реалізацію професійної педагогічної діяльності майбутніх учителів технологій у світі дизайну.

Звертається увага на необхідність внесення змін в освітні програми щодо дизайн-підготовки учителів технологій, конкурентоспроможних на сучасному ринку праці та здатних гарантувати прогресивний розвиток сучасного суспільства.

Дослідження базується на результатах проведеного ґрунтовного аналізу з визначеної проблематики, що дозволяє висвітлити сутність та запропонувати ефективні шляхи її вирішення. Результати дослідження можуть бути корисними для науковців, вчителів та здобувачів закладів вищої освіти, які працюють у галузі підготовки майбутніх вчителів технологій.

Ключові слова: дизайн-підготовка, учитель технологій, професійна підготовка, компетентність, інноваційні методики навчання, професійні якості, креативність, педагогічна діяльність.

В умовах сучасної освітньої парадигми підготовка педагогів нового типу є найважливішим аспектом освітньо-культурного відродження України та її входження в загальноєвропейське співтовариство. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є забезпечення різнобічної та поглибленої підготовки висококваліфікованих учителів технологій, зокрема у сфері дизайну. Однією з найбільш затребуваних професій сучасного світу є дизайнерська, хоча вона водночас є однією з найбільш мінливих, динамічних і швидкоплинних.

Професійна дизайн-підготовка майбутніх учителів технологій у вищій школі на сучасному етапі повинна відповідати актуальним запитам суспільства. Аналізуючи освітню ситуацію у вищому навчальному закладі щодо достатньої фахової підготовки і перепідготовки учителів технологій та враховуючи твердження науковців, складається загальна думка, що освітній процес вимагає оновлення традиційних форм навчання засобами дизайн-діяльності, шляхом синтезу технологій, мистецтва та цифрових інструментів.

Наукові дослідження, присвячені питанням професійної дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій, були головним предметом вивчення у таких відомих українських науковців-педагогів, як В. Бондаря, І. Ляшенко, С. Мартиненко, Л. Орлова, О. Савченко, В. Тименка, Л. Хомич, Л. Хоружої та ін [6]. Аналіз особливостей науково-теоретичних засад формування дизайну як науки ґрунтовно розкрили у своїх працях О. Бойчук, В. Даниленко, О. Дем'янчук, О. Олійник, Л. Оршанський, В. Прусак, В. Сидоренко,

А. Чебикіна, О. Фурса та ін. Проте проблема модернізації змісту дизайн-підготовки майбутнього учителя технологій, відповідно до нових завдань набуває все більшої актуальності. Ґрунтовний аналіз науково-методичних літературних джерел підтвердив, що це питання потребує систематизації та обговорення на сучасному етапі в освітньому процесі системи вищої освіти. Однак, відповідно до нових викликів сьогодення, питання модернізації змісту дизайн-освіти майбутніх учителів технологій набуває все більшої необхідності.

Мета статті – розкрити особливості дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій на сучасному етапі та визначити основні компетентності з підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності А4 «Середня освіта (Технології)».

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи наукові джерела, щодо з'ясування педагогічних умов дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій, доцільно в першу чергу розглянути основну законодавчу базу, а також звернутися до наукової літератури та поглядів сучасних дослідників й науковців щодо визначеної проблеми нашого дослідження.

Сучасна освіта має бути побудована таким чином, щоб підготувати майбутнього фахівця до подальших різновекторних змін, пов'язаних із постійним оновленням змісту та методів організації його діяльності. Творчо орієнтована у своїй професії людина, що володіє багатим творчо-евристичним потенціалом, ціннісними орієнтаціями, зможе набагато легше адаптуватися до таких нових життєвих і професійних обставин. Тому сучасна освітня ситуація, починаючи з вищих навчальних закладів, вимагає оновлення традиційних форм педагогічного процесу, їх модернізації, зокрема ознайомлення з дизайн-освітою та засобами проектної діяльності, що сприятиме створенню аксіологічної системи людини через естетизацію простору нашого повсякденного буття.

Входження України в європейський освітній простір висуває нові вимоги перед вищими навчальними закладами, щодо формування основ майбутньої професійно-педагогічної діяльності здобувачів вищої освіти, особливо в аспекті організації освіти відповідно до Концепції «Нова українська школа». Реформування сучасної української школи ґрунтується на поєднанні нових прогресивних методів модернізації й розвитку середньої освіти шляхом впровадження інноваційних технологій навчання та виховання, з орієнтацією на осучаснені та прогресивні педагогічні досягнення, ідеологію та культурні проблеми нашої держави [4]. Майбутньому учителю Нової української школи необхідно застосовувати особистісно-орієнтований підхід в освітньому процесі через дитиноцентризм, педагогіку партнерства, оновлену систему оцінювання результатів успішності, індивідуальний план навчання, тощо. Навчання головних компетентностей здійснювати шляхом інтеграції знань про предмети, що вивчаються відповідно до освітньої програми.

В Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року визначено основні напрямки, зокрема зазначено, що «підвищення якості освіти на інноваційній основі; модернізація змісту, структури та організації освіти на

засадах компетентнісного підходу; побудова ефективної системи національного виховання, розвитку та соціалізації дітей і молоді; тощо» [3]. В галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013 р.) «акцентовано увагу на завданнях удосконалення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу у вищих педагогічних навчальних закладах з метою розвитку педагогічної майстерності майбутнього учителя як системи його педагогічних компетентностей, зміцнення зв'язку педагогічної освіти з фундаментальною й прикладною наукою» [1]. Такий підхід з оновленими соціальними процесами в Україні викликає необхідність у перегляді та переоцінці стану діючої системи професійної підготовки майбутніх фахівців у дизайн-освіті.

Аналіз підготовки майбутніх учителів технологій в сфері дизайну показує, що вона є обмеженою, незважаючи на необхідність її впровадження в багатьох сферах життєдіяльності людини. Розглядаючи дизайн, як галузь професійної діяльності, що постійно розвивається та створює нові різновиди (графічний дизайн, дизайн промислових виробів, дизайн соціокультурної сфери, дизайн середовища, тощо). Дизайн поєднує у собі матеріальну і духовну культуру суспільства та створює загальне предметне середовище. Все більшого значення набуває професійна дизайн-підготовка майбутніх учителів технологій, рівень якої проявляється в практичній діяльності, тобто в умінні бачити майбутні перспективи, формулювати навчальні цілі, прогнозувати подальшу педагогічну діяльність та вибирати оптимальні методи оцінки виконання практичних завдань.

Звернувшись до словника системи психологічних понять, можна оперувати таким визначенням, що «професійна підготовка» – це «система педагогічних та організаційних заходів, яка забезпечує формування в особистості знань, навичок, умінь, професійної спрямованості та професійної готовності» [5, с. 236]. Професійна підготовка – це процес отримання необхідних знань, умінь і навичок в певній галузі або професії. Вона допомагає особистості стати більш кваліфікованою і конкурентоспроможною у вибраній сфері діяльності.

Професійна дизайн-підготовка майбутніх вчителів технологій – це довготривалий, цілеспрямований процес підготовки фахівців, що орієнтований на вивчення та впровадження сучасних технологій у освітній процес. Цільова спрямованість цієї програми полягає у оволодінні здобувачами вищої освіти технологічними інструментами, методиками та ефективно їх застосовувати у своїй майбутній професійній діяльності.

Щодо поняття «дизайнерська освіта» у вузькому предметному сенсі – це офіційно визнана професійна дизайн-освіта, яка традиційно охоплює професійне навчання в галузях дизайну, таких як графічний дизайн, промисловий дизайн, дизайн одягу, веб-дизайн тощо. Вона спрямована на розвиток специфічних навичок і знань, необхідних для успішної роботи у відповідній сфері дизайну, а головним завданням якої є забезпечити ринок праці кваліфікованими фахівцями, але є інша її важлива функція – сприяти розвитку культури суспільства [2].

Кваліфікований фахівець у дизайнерській сфері повинен не тільки володіти відповідними знаннями у спеціальних галузях (психологія, техніка, ергономіка, мистецтво, естетика), а також вміти професійно застосовувати композиційні елементи: працювати з пропорційними вимірюваннями, кольоровою гамою, контрастом, світлом, насиченістю кольору та тінню орієнтуватися у закономірностях побудови об'ємно-просторових структур, розуміти масштабами, тощо. Такі фахівці володіють на належному рівні загальною теорією художнього конструювання, вмінням здійснювати дослідницький пошук, займатися науковою та методичною роботою, вибирати найбільш раціональні способи створення цілісної структури й гармонійної форми.

Майбутні учителі технологій у галузі дизайну повинні здійснювати творчий пошук, проєктувати на основі нових наукових та технічних ідей, створювати нові, неповторні, цікаві вироби, забезпечувати у проєктованих моделях високу художню якість. Специфіка дизайн-підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності А4 «Середня освіта (Технології)» потребує знаходження оптимального співвідношення естетичних, художніх, інженерно-конструкторських, технічних, соціальних та інших складових професії і реалізується в процесі вивчення відповідних вибіркових освітніх компонентів: «Художнє проєктування», «Основи дизайну», «Практикум з художньої обробки матеріалів», «Художні техніки декоративно-ужиткового мистецтва». В контексті професіоналізму учителя в дизайнерському спрямуванні варто звернути увагу на його майстерність при виконанні функцій професійної діяльності, що безпосередньо зв'язано із здатністю до проєктно-художньої творчості. Отже, під час дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій здійснюється стимулюванням творчого й розумового розвитку особистості засобами предметно-образного пізнання, розвитку її природних та здібностей до невербального мислення, комунікації; поглибленню пізнання навколишнього середовища та зміцненню зв'язків людини з ним. Специфічним завданням дизайн-підготовки здобувача вищої освіти є знаходження гармонійної єдності, як професійної та і педагогічної складових [6].

Професійна дизайн-підготовка майбутніх учителів технологій забезпечує здобувачів вищої освіти відповідними психолого-педагогічними компетентностями, технологіями і методиками їх вивчення, лінгвістичними, графічними, математичними та іншими засобами в області дизайн-освіти. Оволодіння сукупністю визначених компетентностей (інтегральної: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в процесі професійної діяльності в освітній галузі, що передбачає застосування певних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов; загальних: здатність генерувати нові ідеї (креативність), здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння предметної області та професійної діяльності, навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних

джерел; та фахових: здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу, формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя, зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності, здатність до комплексного планування, організації та здійснення навчальних проєктів, підготовки аналітичної звітної документації, презентацій, здатність прогнозувати результати освітнього процесу, здатність організовувати процес навчання в шкільній майстерні (або кабінеті), використовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів, контролювати і забезпечувати дотримання технологій та раціональної експлуатації інструментів та обладнання) задля підвищення їх професійного рівня та готовності зробити особистий внесок у систему дизайнерської освіти є обов'язковим у підготовці майбутніх фахівців.

В цілому педагогічна освіта трансформується від звичайних традиційних до новітніх навчальних технологій, зорієнтованих в першу чергу на базову підготовку висококваліфікованих, конкурентоздатних у світовому культурному просторі учителів, здатних до постійного самовдосконалення та самореалізації, до активної діяльності в суспільному житті. Основою цієї професійної підготовки є забезпечення належних умов для формування системних і комплексних теоретико-методологічних знань, науково-дослідницького та творчого стилів мислення, діяльності та комунікації.

Постійні зміни, які відбуваються сьогодні у розробці навчальної та методичної документації, а також і самих освітньо-професійних програм у напрямі створення єдиної організаційно-педагогічної системи якісної підготовки фахівців у галузі дизайну є одним із багатьох результатів утілення в практику основних положень Закону України «Про вищу освіту» та введення відповідно до нього Державного стандарту вищої освіти.

Одним із перспективних напрямів удосконалення професійної дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій є оволодіння здобувачами вищої освіти інноваційними технологіями та прийомами художнього проєктування і конструювання, методами навчання дизайну. У результаті їх регулярного залучання до різновекторної дизайн-діяльності суттєво підвищиться ефективність та якість готовності майбутніх фахівців до навчання загальних основ дизайну дітей шкільного віку в сучасній школі. Отже, дизайн-діяльність є важливою складовою освітнього процесу у фаховій підготовці майбутніх фахівців середньої освіти.

Аналіз науково-методичної літературних джерел дає можливість зробити висновок, що підготовка майбутніх учителів технологій до художньо-проєктної та технологічної діяльності – це складний і багатогранний та компонентний процес, основою якого є мотиви та потреби організації творчої діяльності, а також відповідні педагогічні умови, зокрема: оволодіння знаннями, уміннями та навичками художнього проєктування в процесі навчальної, пізнавальної,

практичної і самостійної діяльності; розвитку та формування цінностей, емоцій, рефлексій; оволодіння технологіями організації освітнього процесу в сучасних закладах освіти.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Підготовка майбутніх учителів технологій до професійної дизайн-діяльності в умовах європейського освітнього простору вимагає проєктування освітніх систем, значних змін в освітніх програмах, відповідних інституційних перетворень у системі безперервної освіти.

Із врахуванням розвитку й перебудови вищої педагогічної освіти, а також набутого власного досвіду, подальших досліджень потребують зміст, форми та методи організації діючої системи педагогічної освіти, зокрема системи дизайн-підготовки учителів технологій.

Отже, проведені дослідження у напрямі професійної дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій в контексті сучасної освіти показали, що важливо формувати у здобувачів вищої освіти необхідні компетентності у цій галузі, яка є досить динамічною та постійно еволюціонує. Перспективи подальших розвідок включають аналіз тенденцій у сфері дизайну, вивчення кращих практик викладання технологій та розроблення новітніх програм для дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій. Важливим у цьому процесі поєднувати практичну роботу з теоретичним навчанням, активно використовуючи інноваційні методи навчання, а також важливо враховувати потреби ринку праці та розвиток сучасних технологій при формуванні освітніх програм. Отже, професійна дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій дозволить покращити якість освіти в цій галузі та підготувати кваліфікованих фахівців для потреб нашої держави.

Використана література:

1. Галузева Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти. Затверджена Міністерством освіти і науки України 14.08.2013, № 1176. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1176729-13>.
2. Жлудько В. М. Дизайн-освіта в аксіологічному вимірі. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: педагогічні науки* : збірник. Чернігів : ЧНПУ, 2010. С. 210-213.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Схвалена Указом Президента України від 25 червня 2013 р., № 344/2013 URL : <http://www.zakon2.rada.gov.ua./laws/show/344/2013>.
4. Нова українська школа: порадник для вчителя / під заг. ред. Бібік Н. М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с. URL : <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>.
5. Сучасний психолого-педагогічний словник / авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький (Київська область) : Домбровська Я. М., 2016. 473 с.
6. Тименко В. П. Безперервна система загальної дизайн-освіти: стан і перспективи розвитку. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені П. Г. Тичини: спеціальний випуск*. Київ : Науковий світ. ТМ, 2002. С. 108-110.

References

1. Haluzeva Kontsepsiia rozvytku neperervnoi pedahohichnoi osvity. Zatverdzhena Ministerstvom osvity i nauky Ukrainy 14.08.2013, № 1176. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1176729-13> [in Ukrainian].

2. Zhudko V. M. (2010). Dyzhain-osvita v aksiolohichnomu vymiri. Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka. Seriya: pedahohichni nauky: Zbirnyk. Chernihiv : ChNPU. S. 210-213 [in Ukrainian].
3. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku. Skhvalena Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 25 chervnia 2013 r., № 344/2013 URL : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> [in Ukrainian].
4. Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia / pid zah. red. Bibik N. M. (2017). Kyiv : TOV «Vydavnychiy dim «Pleiady», 206 s. URL : <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf> [in Ukrainian].
5. Suchasnyi psykholoho-pedahohichniy slovnyk (2016) / avt. kol. za zah. red. O. I. Shapran. (2016). Pereiaslav-Khmelnitskyi (Kyivska oblast) : Dombrovska Ya.M. 473 s. [in Ukrainian].
6. Tymenko V. P. (2002). Bezperervna systema zahalnoi dyzhain-osvity: stan i perspektyvy rozvytku. Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni P. H. Tychyny: spetsialnyi vypusk. Kyiv : Naukovyi svit. TM. S. 108-110 [in Ukrainian].

M. OLEKSJUK, M. HORPYNIUK, I. BILOSEVUCH, I. TSISARUK, S. SHABAGA. Professional design training of future technology teachers in the context of modern education.

The article discusses the issue of professional design training of future technology teachers in the context of modern education. The relevance of the research topic is due to the rapid development of technologies and changes in curricula, which requires the implementation of innovative teaching methods, which means that teachers must have not only in-depth knowledge of the subject, but also skills and creativity in using technological tools to increase the effectiveness of teaching.

Professional design training is becoming a key element in the training of future technology teachers, allowing them to effectively implement innovations in their pedagogical activities. The concept of "professional training" is disclosed, and the definition of "professional design training of future technology teachers" is also provided. A meaningful description of the design training of future technology teachers at the current stage of education development is presented.

The psychological and pedagogical aspects of the problem of design training of future technology teachers are investigated and substantiated. The general trends and prospects for the development of the higher education system in Ukraine are thoroughly analyzed. The main professional competencies for training higher education applicants in the specialty A4 "Secondary Education (Technology)" are considered, which allow ensuring the effective implementation of the professional pedagogical activities of future technology teachers in the world of design.

Attention is drawn to the need to make changes to educational programs regarding the design and training of technology teachers who are competitive in the modern labor market and capable of guaranteeing the progressive development of modern society..

The study is based on the results of a thorough analysis of the identified issues, which allows us to highlight the essence and propose effective ways to solve it. The results of the study may be useful for scientists, teachers, and higher education students working in the field of training future technology teachers.

Keywords: *design training, technology teacher, professional training, competence, innovative teaching methods, professional qualities, creativity, pedagogical activity.*